

2.2. A MAGYARORSZÁGRÓL KIVÁNDORLÓK TÁRSADALMI ÉS DEMOGRÁFIAI ÖSSZETÉTELE

BLASKÓ ZSUZSA & GÖDRI IRÉN

A kivándorló – illetve az országot hosszabb-rövidebb időre elhagyó – népesség demográfiai és társadalmi összetétele jelentős következményekkel jár az érintett országokra nézve. A kibocsátó ország esetében alapvetők a munkapiaci hatások, melyeket nagyban meghatároz az elköltözők életkora, iskolai végzettsége, korábbi munkapiaci helyzete és munkatapasztalata. A képzettek, szaktudással rendelkezők távozása az ország gazdasági növekedését is negatív befolyásolhatja. Emellett számolni kell még a kivándorlók életkorából, családi helyzetéből, meglévő, illetve születendő gyermekeik számából adódó (hosszabb távon szintén munkapiaci hatásokat generáló) demográfiai hatásokkal is. Bár az emberi tőke állományában elszenvedett veszteséget hosszabb távon a visszavándorlás kompenzálhatja (lásd erről *Közlelkép* 2.7. alfejezetét), rövidebb távon a negatív hatások a meghatározók.

Egy ország elvándorlóinak társadalmi és demográfiai összetétel szerinti vizsgálata számos módszertani nehézségbe ütközik. A fellelhető adatforrások jellemzően nem fedik le a teljes vizsgálni kívánt népességet, csupán annak különböző – részben egymást átfedő – alcsoportjait; nem tartalmaznak kellő részletezettségű adatokat, sokszor nem eléggé megbízhatók és nem naprakészek. A következőkben röviden számba vesszük a külföldön élő/dolgozó magyarokról rendelkezésre álló adatforrásokat, ezek főbb előnyeit, illetve korlátait. Ezt követően bemutatjuk a belőlük készült leíró statisztikák alapján felvázolható kivándorlóprofilokat, majd egy kérdőíves adatfelvételtől készült többváltozós elemzésünk eredményei alapján árnyaljuk a kivándorlók összetételéről alkotott képet.

Adatforrások

A 2011. évi népszámlálás a külföldön élő népesség két csoportját különböztette meg: az ideiglenesen (legfeljebb egy évig) külföldön élőket és a tartósan (egy évnél hosszabb ideig) külföldön élőket. Az előbbi csoport esetében ugyanazokat az adatokat rögzítették, mint az itthon élő népesség esetében (azonos személyi kérdőív alapján), míg a tartósan távol lévőknek csak a számát rögzítették a lakáskérdőíven (és ebből adódóan a területi megoszlásuk ismert). Azok a személyek azonban, akik a teljes háztartásukkal külföldön tartózkodtak miközben magyarországi lakásuk üresen állt, vagy bérlők laktak benne, nem feltétlenül szerepelnek az összeírtak közt.¹

Az úgynevezett tükörstatisztikák – azaz a fogadó országok bevándorlási vagy munkaügyi statisztikái – szintén fontos adatforrást jelentenek a kiván-

¹ A népszámlálás értelemszerűen azokról az elvándorlókról sem nyújt információt, akik távozásukat bejelentve végleges szándékkal (azaz korábbi lakcímüket felszámolva) hagyták el az országot.

dorolt, illetve külföldön élő és/vagy dolgozó népesség összetételének vizsgálatához. Ezek előnye abból fakad, hogy a célországban huzamosabb ideig tartózkodók, illetve ott munkát vállalók adatainak rögzítése pontosabb, mint a kibocsátó országban a távozók nyilvántartása. Továbbá – a népszámlálástól eltérően – a tükörstatisztikák a teljes háztartásukkal külföldön lévőket is tartalmazzák. Az EU-tagállamok bevándorlási statisztikáit az Eurostat gyűjti össze, és közli évente. Ezekben a fogadó országban legalább egyéves huzamos ott-tartózkodást tervező és hivatalosan bejelentkező személyek jelennek meg bevándorlóként, és mind állampolgárság, mind születési ország alapján leválogathatók az adott kibocsátó országból származók. A rögzített jellemzők köre azonban meglehetősen szűk: mindössze nem és korcsoport szerinti elemzést tesz lehetővé.

A külföldön élők egy meghatározott csoportját, a 15–74 éves népességben belül a legfeljebb egy évig külföldön dolgozókat veszi számba a KSH munkae-ferő-felméréseinek (MEF) folyamatos, negyedévenként zajló összeírása, amely az úgynevezett munkamigránsokat tartalmazza.²

Az elvándorlókról két – közelmúltban készült – mintavételen alapuló adatfelvétel is rendelkezésünkre áll. Az Életünk fordulópontjai elnevezésű vizsgálat 2012 novembere és 2013 februárja között a Magyarországon bejelentett lakcímmel rendelkező 18–49 éves személyek 8917 fős mintáján zajlott (a minta az országos lakcímnnyilvántartásból lett kiválasztva). A vizsgálatot a Népeségtudományi Kutatóintézet készítette. Mindazokban az esetekben, amikor a nyilvántartásban szereplő személy nem volt megtalálható az adott lakcímen, a kérdezőbiztosok külön erőfeszítéseket tettek a távollét okának kiderítésére, amely okok között nagy számban a külföldön tartózkodás szerepelt (nem látogattak haza a vizsgálat ideje alatt, illetve ha megtették, úgy nyilatkoztak magukról, hogy életvitelszerűen külföldön élnek). A kérdés ezekben az esetekben kiterjedt a külföldön tartózkodás céljának, illetve célországának megnevezésére, valamint ismert az érintett személyek neme, életkora és természetesen bejelentett lakcímének földrajzi elhelyezkedése is (*Kapitány–Rohr*, 2014).³

Hasonló időszakban készült a másik kérdőíves adatfelvétel, a Magyarok külföldön elnevezésű kutatás, amely a KSH 2013 első negyedévi munkae-ferő-felméréséhez kapcsolódva jött létre a SEEMIG (*Managing Migration and Its Effects in South-East Europe*) projekt keretében és szintén a Népeségtudományi Kutatóintézet vezetésével. Az Életünk fordulópontjai vizsgálatnál részletesebb adatokat gyűjtött a kivándorlókról, és a többi adatfelvételhez képest a kivándorlók szélesebb körére terjedt ki. Az adatfelvételbe bevont mintegy 27 ezer háztartásban összesen 1606 kivándorlót – az adatfelvételkor külföldön élő (azaz ideje nagyobb részét Magyarországon kívül töltő) személyt – azonosított be, akik a felkeresett magyarországi háztartásoknak tagjai, volt tagjai vagy valamely háztartástag testvérei voltak (*Blaskó–Gödri* 2014, *Blaskó*, 2015).

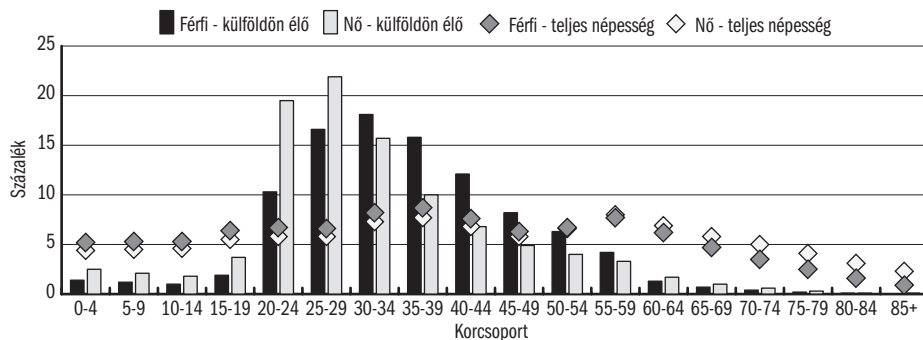
2 Erről az adatforrásról és a belőle levonható fő következtetésekről lásd a Közelkép 2.5. alfejezetében Hárs Ágnes és Simon Dávid munkamigrációról szóló írását.

3 Az Életünk fordulópontjai vizsgálatnak a kivándorlók összetételére vonatkozó főbb megállapításai egybevágóak a más adatforrásokból leszűrhető következtetésekkel, ezért ezekre helyhiány miatt itt nem térünk ki.

Az elvándorlók összetétele a 2011. évi népszámlálás alapján

A 2011. évi népszámlálás során 70 059 fő egy évnél rövidebb ideje külföldön élő – és ezért a hazai állandó népesség részének tekintett – személyt írtak össze.⁴ E népességre jelentős férfitöbbség (65 százalék) jellemző, ami még hangsúlyosabb (70 százalék feletti) a 35 és 59 év közötti – azaz a munkapiaci szempontból legaktívabb – korcsoportokban. A csoport korösszetételét tekintve a migráns népességre általában jellemző sajátosság figyelhető meg: mindkét nem esetében a teljes népességen belüli arányukhoz képest felülreprezentáltak a fiatal korcsoportok, a nők esetében főleg a 20 és 34 év közöttiek, a férfiak esetében pedig a 20 és 44 év közöttiek (2.2.1. ábra). Ezzel szemben a 15 év alattiak aránya alacsony, a 65 felettié elenyésző. A fiatal korösszetételből adódóan az egyedülállók aránya is magasabb volt a külföldön élők körében, mint a teljes népességben: a 15 éves és idősebb nők 62 százaléka volt hajadon, a férfiak 50 százalék nőtlen, míg a teljes népességben ezek az arányok 27 százalék, illetve 39 százalék. A rövid távú (vagy legalábbis annak tervezett) migráció nemek szerint eltérő mintázatát mutatja, hogy családi állásukat nézve az ideiglenesen külföldre távozó 15 év feletti férfiak 43 százaléka férj vagy élettárs szerepet töltött be a hátrahagyott háztartásban, míg a nők mindössze 20 százaléka volt feleség vagy élettárs.

2.2.1. ábra: Az egy évnél rövidebb ideig külföldön lévők és a teljes népesség korcsoportos megoszlása

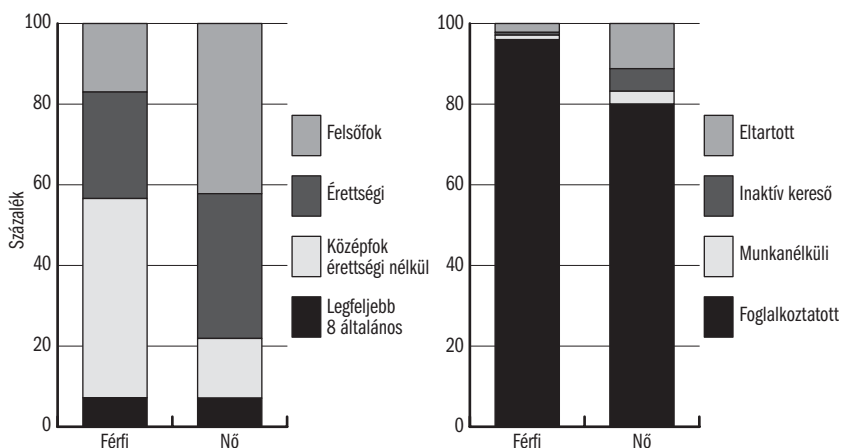
Forrás: Népszámlálás, 2011.

Különösen fontos a kibocsátó ország szempontjából az országot elhagyók *iskolai végzettség szerinti szelekciója* (2.2.2. ábra). Az ideiglenesen külföldön élő nőkre az átlagosnál jóval magasabb iskolai végzettség volt jellemző: a 18–64 évesek közt 80 százalék volt a legalább érettségivel rendelkezők aránya, míg a 25–64 évesek közt 42 százalék volt a felsőfokú végzettségüké (szemben a teljes népesség azonos korcsoportjaira jellemző 60 százalékkal, illetve 24 százalékkal). A férfiak esetében az iskolázottak aránya egyik mutató szerint sem volt kiemelkedő, viszont mindkét korcsoportban jóval átlag feletti volt a szakmunkás végzettséggel rendelkezőké. Különösen a 35 és 55 év közötti,

⁴ Közel kétharmaduk három célországban tartózkodott: Németországban (33 százalék), az Egyesült Királyságban (16 százalék) és Ausztriában (14 százalék); ettől jóval elmarad, de nem elhanyagolható a Hollandiában (5 százalék), illetve az Olaszországban (4 százalék) élők aránya.

valamint a községekből távozott férfiak körében volt kiugróan magas a szakmunkás végzettségűek aránya (57–60 százalék, illetve 56 százalék). A felsőfokú végzettség viszont inkább a fiatalabb, 25 és 34 év közötti nőkre volt jellemző (47–51 százalék), és mind a férfiak mind a nők esetében kiugróan magas volt a budapestiek körében (46 százalék, illetve 56 százalék).

2.2.2. ábra: Az egy évnél rövidebb ideig külföldön lévő 25–64 éves népesség iskolai végzettség és gazdasági aktivitás szerinti megoszlása nemek szerint

Forrás: Népszámlálás, 2011.

Az ideiglenesen külföldön lévő népesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (2.2.2. ábra) jól tükrözi, hogy ezt a csoportot alapvetően munkavállalási célú migráció jellemzi. A 15–64 évesek 86 százaléka, a 25–64 évesek 91 százaléka foglalkoztatott volt (míg a hazai népességben ezek az arányok 57 százalék, illetve 64 százalék). Főként a 25–64 éves férfiak foglalkoztatottsági rátája volt különösen magas (96 százalék), míg a nők azonos korcsoportjában a 80 százalékos foglalkoztatottság mellett az eltartottak csoportja is viszonylag jelentős (11 százalék).

A népszámlálás során összeírt külföldön élő népesség körében nagyobb a külföldi állampolgársággal (is) rendelkezők (9,6 százalék), illetve a külföldön születettek aránya (8,8 százalék), mint a teljes népességben (ahol ezek az arányok 2,3 százalék, illetve 3,9 százalék). Ez megerősíti azt a más adatokból is kirajzolódó összefüggést, hogy a korábbi migrációs tapasztalat növeli az újabb migráció esélyét, valamint a külföldi születésű népesség nagyobb migrációs hajlandóságára, illetve Magyarországhoz való gyengébb kötődésére is utal (Blaskó–Gödri, 2014).

Az elvándorlók összetétele a tükörstatisztikák alapján

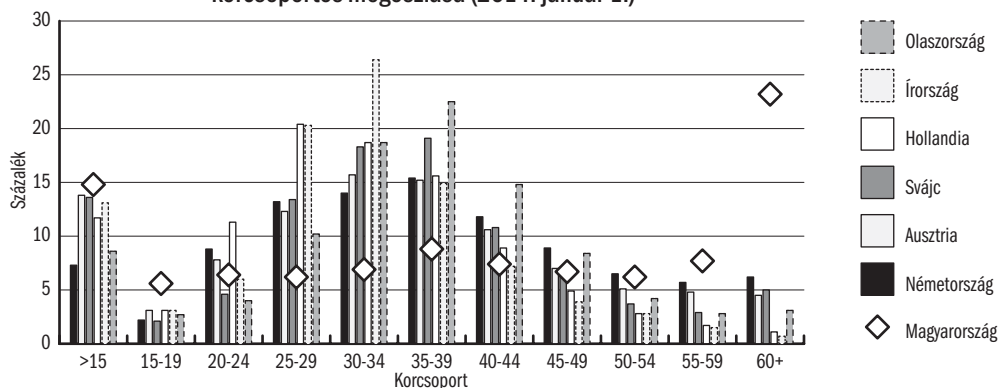
A tükörstatisztikák összesített adatai alapján 2014 elején mintegy 330 ezer magyar állampolgár élt az európai célországokban (Gödri, 2015).⁵ Társadal-

5 Ez a huzamosabb ideje külföldön élő csoport az ideiglenesen külföldön élőkhez képest még jobban koncentrált a három fő célországban: 38 százalékuk Németországban, 23 százalékuk az Egyesült Királyságban és 14 százalékuk Ausztriában élt; ezt követte messze elmaradva (de a 3 százalékot túllépve) a Svájcban és Hollandiában élők aránya.

mi-demográfiai összetételükről nagyon keveset árulnak el ezek a források, mindössze a nem és a korcsoport szerinti megoszlásuk ismert. Ez alapján összességében egy a hazai népességnél fiatalabb csoport képe rajzolódik ki, amelyre enyhe férfitöbbség (55 százalék) jellemző. A különböző célországokban tartózkodó népesség összetétele azonban jelentős eltéréseket mutat.

A Németországban élő *magyar állampolgárok* esetében hangsúlyos (62 százalék), míg az Egyesült Királyságban, Írországban és a skandináv országokban élők esetében enyhe (52–56 százalék) férfitöbbség figyelhető meg. Ezzel szemben az Olaszországban élők jelentős többsége nő (72 százalék), és ugyancsak kissé magasabb a nők aránya (53–55 százalék) az Ausztriában, Hollandiában, Spanyolországban, valamint a Belgiumban élők körében is. A fiatal korösszetétel valamennyi célország esetében jellemző, a főbb célországokban 51 és 68 százalék közötti volt a 20–39 évesek aránya, míg a hazai népességben ez mindössze 28 százalék. Főként az új célországokban, mint Hollandia és Írország volt különösen magas a fiatalok aránya, míg a hagyományos célországok (Németország, Ausztria, Svájc) esetében az idősebb korcsoportok is nagyobb arányban voltak képviselve (2.2.3. ábra). Az Egyesült Királyságban – noha az Eurostat adatbázisában erről az országról korcsoportos adatok nem szerepelnek – szintén nagyon fiatal migráns népesség képe rajzolódik ki (lásd erről a K2.2.1. keretes írást).

2.2.3. ábra: A főbb célországokban élő magyar állampolgárok és a hazai népesség korcsoportos megoszlása (2014. január 1.)

Megjegyzés: Az ábrán a főbb célországok szerepelnek (amelyekben legalább 7,5 ezer magyar állampolgár élt); Ausztria esetében csak a 2013-as adatok állnak rendelkezésre; az Egyesült Királyság adatai hiányoznak.

Forrás: Eurostat adatbázis (frissítve: 2016. január 28-án).

A magyarországi születésű népesség száma a befogadó országok többségében – de különösen a hagyományos célországokban – meghaladja a magyar állampolgárok számát. E csoportok esetében is az előzőekben leírthoz hasonló nemi összetétel figyelhető meg (Olaszország esetében még hangsúlyosabb, 75 százalékos a nőtöbbség), korösszetételük azonban jóval idősebb. Az Ausztriában élők körében a hazai népességéhez közeli (21 százalék) a 65 év felettek aránya.

nya, a Svájcban élőknel ezt jóval meghaladja (31 százalék), de Olaszország és Hollandia esetében is 13 százalék körüli. A főbb célszágok közül mindössze Írországból hasonló a magyar állampolgárságú és a magyarországi születésű népesség korösszetétele, ami jól mutatja, hogy viszonylag új (2004 után indult) migrációs hullámról van szó.

Az elvándorlók összetétele a SEEMIG-adatfelvétel alapján

Részletes elemzésünk a fentebb bemutatott SEEMIG-vizsgálat mintájából a 20–59 éves magyar állampolgárokra terjed ki.⁶ Ebből a korcsoportból a mintában 1989 után vándorolt ki 1198 fő, ebből pedig 2009 után ment el 618 fő. Összhangban más források adataival, ez a külföldön élő népesség is egy fiatal, munkapiaci szempontból aktív korosztály képét mutatja. Iskolai végzettség szerint erősen alulreprezentáltak közöttük a legfeljebb nyolc általánost végzetek (6 százalék), miközben mind a főiskolai, mind az egyetemi végzettségűek aránya meghaladja a Magyarországon élő népességben mért értékeket (20 százalék szemben a 12 százalékkal, illetve 13 százalék szemben a 8 százalékkal). A férfiak és nők aránya a SEEMIG-adatfelvétel szerint szinte azonos az 1989 után kivándoroltak körében. A 2009 után elvándorolt népesség összetétele ehhez nagyon hasonlóan alakul, bár enyhe férfiféltet jellemzi.⁷

Hogy az egymással szorosan összefüggő társadalmi és demográfiai jellemzők tisztított hatásait vizsgálhassuk, többváltozós elemzést – logisztikus regressziót – készítettünk, melyben a külföldön élőket hasonlítottuk össze a Magyarországon élő népességgel. Modelljeinket az 1989 után elvándorlók mellett külön elkészítettük a 2009 után eltávozott népességre is. Az elemzés eredményeit a 2.2.1. táblázat mutatja be.

Elemzésünk munkapiaci szempontból legfontosabb megállapítása, hogy az iskolai végzettség önmagában is alapvető tényező a kivándorlás valószínűségének alakításában. Vagyis a kivándorlók átlagosan magas iskolai végzettségét nem pusztán az okozza, hogy az átlagosnál iskolázottabb, fiatal népességből kerülnek ki. Életkorukat (és egyéb jellemzőiket) kiszűrve is igaz, hogy a legfeljebb nyolc általánost végzetekhez képest a szakmunkás végzettségűek és az érettségizettek bő két és félszeres, a diplomások pedig mintegy ötszörös valószínűséggel döntenek a kivándorlás mellett. Ugyanakkor a diplomások felülreprezentáltsága időben csökkenő tendenciát mutat: ha csupán a 2009 után kivándoroltakat tekintjük, akkor a diplomások esélyhányadosa 4 alá esik vissza.

Az 1989 után kivándoroltaknál az életkor hatása jellegzetes, fordított *U* alakot mutat: a 20–29 évesekhez képest a 30–39 évesek szignifikánsan nagyobb, míg a 40–49 évesek valamelyest kisebb, a 49 felettiek pedig jelentősen kisebb valószínűséggel élnek külföldön. A 30–39 évesek nagyobb esélye azonban inkább a migráció óta eltelt időből adódik (a húszas éveikben távoztak is idősebbek), erre utal az is, hogy a 2009 után elköltözők körében nem mérhető számottevő különbség a húszas és a harmincas éveikben járók elvándorlási valószínűsége között.

⁶ Az itt következő elemzés részletes leírása megtalálható: *Blaskó-Gödri* (2014).

⁷ A részletes adatokat lásd *Blaskó-Gödri* (2014) 303. o. F1. táblázat.

2.2.1. táblázat: A külföldön élés esélyét befolyásoló tényezők a 20–59 évesek körében (logisztikus regressziós modellek esélyhányadosai)

	1989 után kivándorolt		2009 után kivándorolt	
	I. modell	II. modell	III. modell	Exp(B)
Magyarázó változók				
Nem (referenciakategória: nő)				
Férfi	1,17**	1,23**	1,58	
Életkor (referenciakategória: 20–29 éves)				
30–39	1,27***	0,72	0,97	
40–49	0,77**	0,46***	0,46***	
50–59	0,34***	0,23***	0,21***	
Iskolai végzettség (referenciakategória: nyolc általános)				
Szakk munkás	2,70***	2,70***	1,91***	
Érettségi	2,69***	2,35***	2,30***	
Főiskola	4,77***	3,72***	3,48***	
Egyetem	5,13***	3,59***	3,37***	
Családi állapot (referenciakategória: nőtlen/hajadon)				
Házass	0,70***	0,53***	0,51***	
Özvegy	0,74	0,00	0,00	
Elvált	0,76**	0,85	0,89	
Születési hely (referenciakategória: Magyarország)				
Nem Magyarország	2,02***	2,66***	2,80***	
Nem × életkor				
Férfi × 30–39			1,87***	
Férfi × 40–49			1,28	
Férfi × 50–59			1,92	
Nem × iskolai végzettség (referenciakategória: nő × iskolai végzettség)				
Férfi × szakk munkás			2,95***	
Férfi × érettségi			1,06	
Férfi × főiskola			0,73	
Férfi × egyetem			0,65	
Nem × családi állapot (referenciakategória: nő × családi állapot)				
Férfi × házass			2,27***	
Férfi × özvegy			0,58	
Férfi × elvált			2,20***	
Férfi × válaszhány				
-2log likelihood	9702,90	6020,17	5936,60	
Cox-Snell-féle R^2	0,036	0,022	0,024	
Nagelkerke-féle R^2	0,144	0,131	0,144	

Megjegyzés: Kontrollálva a kivándorlás előtti utolsó lakóhely régiójára és település-típusára.

***1 százalékos, **5 százalékos, *10 százalékos szinten szignifikáns.

Forrás: SEEMIG – Magyarok külföldön 2013 (Blaskó–Gödrö, 2014, 286. o.).

Nem meglepő módon az egyedülállókhoz képest kisebb valószínűséggel költöznek külföldre a házassok, míg a külföldi születési hely növeli az elvándorlás esélyét. Ami a nemek szerinti különbségeket illeti: más tényezők hatását

kiszűrve a SEEMIG-adatok is a férfiak enyhe felülreprezentáltságát mutatják mind az időszak egészét, mind csak az utolsó éveket tekintve. Ezt az eredményt azonban tovább finomítja a III. modell, amelybe a korábbiak mellett interakciós hatásokat is beépítettünk. Ezek a becslések lehetővé teszik, hogy a népesség speciális, kisebb alcsoportjaira is megállapítsuk a kivándorlás esélyét. Eredményeinkből kiderül, hogy csak bizonyos részcsoportok esetében állja meg a helyét az az állítás, hogy a férfiak nagyobb eséllyel döntenek a kivándorlás mellett, mint a nők. Ilyen csoportok a 30–39 évesek, a szakmunkás végzettségűek, valamint a házasok és az elváltak.

A különböző országokba vándorlók eltérő összetételét támasztja alá a multinomiális regressziós elemzésünk (*Blaskó–Gödri*, 2014). Eszerint az Egyesült Királyságot választókra a nőtlen/hajadon fiatalok túlsúlya, valamint a szakmunkások alulreprezentáltsága, míg a Németországba vándorlókra éppen a szakmunkások, továbbá az idősebb korosztályokba tartozók és a házasok relatív túlsúlya jellemző.

Következtetések

A kivándorlók összetételét a felsorolt adatforrások alapján vizsgálva arra az általános következtetésre juthatunk, hogy az utóbbi bő évtized magyar kivándorlóit az itthon élő népességnél átlagosan iskolázottabbak, fiatalabbak, többségében hajadonok, illetve nőtlenek, és valamelyest felülreprezentáltak körükben a férfiak. Elemzéseink szerint ezek a sajátosságok a többi tényezőre kontrollálva is jellemzik az utóbbi évtized kivándorlóit. Az általános kép mögött azonban fontos és jellemző különbségek ragadhatók meg az egyes migráns csoportok között – akár célország szerint, akár a kivándorlás más sajátosságai szerint vizsgáljuk is őket.

Ami a munkapiaci következmények szempontjából leginkább meghatározó iskolai végzettség szerinti szelekciót illeti, a különböző adatforrások egyértelműen és egybehangzóan jelzik a szakmunkások és a felsőfokú végzettségűek felülreprezentáltságát a kivándorlók körében. Míg azonban a források egy része (KSH népszámlálás, munkaerő-felmérés) inkább a szakmunkások jelenlétét mutatja dominánsnak, addig a SEEMIG-adatfelvétel alapsorai szerint a felsőfokú végzettségűek tekinthetők a leginkább felülreprezentáltak. Feltételezésünk szerint az eltérések a különböző iskolázottságú csoportok eltérő migrációs stratégiájából származhatnak, technikailag pedig a különböző adatforrásokban megjelenő migráncsoportok különbözősége magyarázhatja őket. A diplomások erőteljes migrációs-aktivitását mutató SEEMIG-adatok nem tartalmazzak ingázókat (legfeljebb olyanokat, akik nagy időközönként, idejük nagyobb részét külföldön töltve mozognak két ország között), viszont szerepelnek a mintában a teljes háztartásukkal külföldre költözők is. A minta tagjainak túlnyomó része az adatfelvétel idején már egy évnél jelentősen hosszabb ideje élt külföldön. Ezzel szemben a mérsékelt diplomás és erőtelje-

sebb szakmunkás jelenlétet mutató adatforrásokban a hazai háztartásokhoz jobban kötődő, (részben) rövidebb időre külföldre települő népesség jelenik meg. A népszámlálásban az ideiglenesen, azaz legfeljebb egy évig távol lévő személyek szerepelnek, akiknek háztartás tagjai az adatfelvétel idején Magyarországon éltek, a munkaerő-felmérés mintájában pedig (elvileg legfeljebb egy éve) külföldön dolgozó, magyarországi háztartással rendelkező személyek vannak – köztük jelentős arányban ingázók is.

Ennek alapján azt feltételezhetjük, hogy a munkapiacon értékesíthető tudással legjobban ellátott két csoport – a szakmunkások és a diplomások csoportja – különböző migrációs stratégiát folytat: míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezőkre a hosszabb távú, családdal együtt történő migráció a jellemzőbb, a szakmunkások kiemelkedő arányban vannak jelen a rövidebb időtávra, a hazai kapcsolatokat fenntartva elmozdulók és ingázók között.⁸

⁸ Ezt a következtetésünket több közvetett adat is megerősíti. A SEEMIG-adatokból kiderül, hogy a szakmunkások a diplomásoknál nagyobb arányban támogatnak rendszeresen anyagiilag magyarországi háztartást (Blaskó, 2015). Ezzel teljesen egybecsengő eredmény olvasható a Közélpép 2.5. alfejezetében, amelyben Blaskó Zsuzsa és Szabó Laura azt állapítja meg, hogy a gyermeket hátrahagyó migránsok csaknem kétharmad része szakmunkás végzettségű.

Hivatkozások

BLASKÓ ZSUZSA (2015): [Studying emigration by extending a large scale household survey. Methodology, evaluation and descriptive findings](#). Working Papers on Population, Family and Welfare, No. 21. Hungarian Demographic Research Institute, Budapest.

BLASKÓ ZSUZSA–GÖDRI IRÉN (2014): [Kivándorlás Magyarországról: szelekció és célország-választás az „új migránsok” körében](#). Demográfia, 57. évf. 4. o. 271–307. o.

GÖDRI IRÉN (2015): [Nemzetközi vándorlás](#). Megjelent: *Monostori Judit–Őri Péter–Spéder Zsolt* (szerk.): Demográfiai portré, 2015. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 187–211. o.

KAPITÁNY BALÁZS–ROHR ADÉL (2014): [Kivándorlás Magyarországról – egy új becslési eljárás eredményei](#). Megjelent: *Spéder Zsolt* (szerk.): A család vonzásában. Tanulmányok Pongrácz Tiborné tiszteletére. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet, Budapest, 67–85. o.